



## שאריות חומרי הדברה בירקות ובפירות

דף מידע מאת: יואב גרשון

### מבוא:

נושא שארתיות חומרי ההדברה בירקות ובפירות מטריד לא אחת, הן את ציבור המגדלים - וזאת על רקע פסילת משלוחים שלמים של תוצרת חקלאית בשל גילוי שאריות חומרים (הבעיה הופכת לאקוטית יותר כאשר מימצאים לחו"ל, שם המגדלים נדרשים לעמוד בדרישות השוק הקפדניות של תקני ה"אקופרש" וה"יורגאפ") - והן את ציבור הצרכנים אשר "נאלץ" לאכול חומרים המוגדרים באופן ברור כמסוכנים, חלקם הגדול אף מסרטנים. דו"ח מבקר המדינה האחרון מצביע על דוגמאות של חומרים אשר נמצאו בבדיקות מדגמיות של פקחי יחידת הפיצו"ח של משרד החקלאות (פיצו"ח = פיקוח צומח וחי) - כגון: פרודקס במלפפונים, פוליקור בגזר, פולפט בתות שדה ועוד.

### שאריות:

באחת הבדיקות האחרונות נתגלה כי בתוצרת חקלאית מסוימת נמצאו שאריות של חומר מסוג פרודקס ברמה של 17 מיליגרם לקילו - האם זה הרבה, מעט, מותר, קטלני? יש חובה לומר מיד: 17 חקק זהו כמות עצומה! (מיותר לציין כי התוצרת כולה נפסלה מיידית לשיווק והושמדה) - החקלאים נדרשו להקפיד הקפדה יתרה על זמן המינימום הנדרש בין מועד הריסוס האחרון והין הקטיף.

### מונחי יסוד:

"עקומת דעיכה", "סיסטמי" ו"פרוטקטנטי" - אלו רק חלק מהמונחים הלועזיים השגורים בפי כל יצואני התוצרת החקלאית לסוגיה.

למשל: בענבים משתמשים בחומר הדברה מקבוצת הזרחנים האורגניים, גם שטיפה במים ובסבון במשך 10 דקות תמימות לא שטפה, ולו מיקרוגרם אחד של החומר, חומר זה שייך לקבוצת החומרים - פרוטקטנטים, אשר גם אם אינם נחשבים מערכתיים, הרי שהם חייבים "זמן דעיכה" מינימלי הנדרש לצורך פירוק המוחלט וסילוקם מהפרי. לכל חומר הדברה "זמן דעיכה" משלו ונדרש מידע מכל חברה משווקת מהו הזמן היעודי לכל חומר וחומר.

### מודעות נמוכה:

הבהלה (או החששות) בקרב הציבור מירקות ופירות הנגועים בחומרי הדברה והאכיפה המוגברת הניכרת כיום בארץ, מקורה למעשה בארה"ב ובאירופה, שם כאמור תקפים תקני האיכות לגידול תוצרת חקלאית - ה"אקופרש" וה"יורגאפ".

אין ספק כי כיום ידועים למעלה מ- 500 חומרי הדברה שונים אשר גורמים או מחוללים סרטן ודומיו והראשונים ש"למדו זאת על בשרם" בדרך הקשה את הנושא הזה היו יצואנים שלמדו כי די בתפיסה אחת ויחידה של תוצרת החשודה (!) כנגועה על מנת לגרום לנזק בלתי הפיך לכל שיווק ויצוא התוצרת החקלאית.

### הבעיה:

מידע מוקדם וזמין על מרבית הדוגמאות לבדיקת שאריות חומרי הדברה כמעט ואינו קיים והדבר מונע מהמעבדות הבודקות לדעת מה לחפש - ועל ידי כך להקטין את הסיכויים (והסיכונים!) לדיוק מושלם בתוצאות הבדיקות המבוצעות ובמקרים רבים לשלול או לאשר קיומם של חומרים בתוצרת החשודה כנגועה. המגדלים חייבים להבין כי אין מכשיר או שיטת בדיקה הנחשבת "כל יכולה" וריסוס ושימוש בחומרים כדוגמת פולאר, טרייסר, קונפידור - כל אלו נחשבים לחומרים אשר נשארים בפרי או בירק ומחייבים זמן דעיכה לא קצר, חומרים אלו קשים לזיהוי אקראי ועל המגדל לידע את המעבדה הבודקת על מנת שהבדיקה תכונן מראש לזיהוי של החומרים הספציפיים, שלא לדבר על העלויות הגבוהות מאד של הבדיקות - ככל שמיצוי הבדיקה יהיה ממוקד יותר, כך עלות הבדיקה תהיה זולה יותר ודיוקה יהיה רב יותר.

### סיכום:

די בהתנהגות הציבור לגבי אחד מהפירות הטעימים והנפוצים ביותר - תות השדה, על מנת להבין את היקף ועומק הבעייתיות של שאריות חומרי ההדברה בפירות ובירקות. תות השדה נחשב היום ל"רעלן" החמור ביותר בין "פירות העונה" ונדרשת עבודה רבת שנים על מנת להחזיר את אמון הציבור בפרי זה.

[ הדף מבוסס על מחקר שנערך בזמנו על ידי ד"ר יצחק סקלסקי ממעבדת "בקטוכם" ]